

A K I
L I N N A N A H D E

V I I

H U

N E N

Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Otava

© Aki Linnanahde ja Kustannusosakeyhtiö Otava 2022

Graafinen suunnittelu: Tommi Tukiainen

Kuvat: Keijo Vilhusen arkisto, ellei toisin mainita

ISBN 978-951-1-40984-7

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2022

SISÄLLYS

Prologi	7
I OSA	15
1. Äiti ja isä	16
2. Isänsä poika	21
3. Pilvee, pilvee, pilvee	28
4. Rakkaat	35
5. ”Mulle tehkää mitä vaan, mut talo säästäkää”	43
6. Kilomies	49
II OSA	55
7. Syytön mies tuomitaan	56
8. Hei rakas	62
9. Sörkan keisari	73
10. Yhteiskunnan vihollinen	78
11. Valtataistelu vankilassa	87
12. ”Aarnio onkin rosvo”	94
13. Keijo ja Jari – täydelliset rikoskumppanit	103
14. Me olemme rikollisten eliittiä	120
15. Kuoleman portilla	127
16. Volkan Ünsal	135
17. Yritysjohtaja ja diplomaatti	141
18. Keinoja kaihtamatta, kovempaa kuin koskaan – United Brotherhood	151

III OSA	165
19. Pasilan mies	166
20. Autopommi	174
21. Isku Joensuuhun	178
22. ”Katkeroitunut nainen on kaikkein vaarallisin”	182
23. Trevoc	187
24. Vilhunen on vasikka!	191
25. ”Se on valeosto, vasikka ja KRP”	198
26. Vapaa mies ilman vastuuta	206
27. Miljoonien bisnes	213
28. Mustia pilviä menneisyydestä	222
29. Sydänkohtaus tuomioita odotellessa	230
30. Rauhanmies hermostuu	237
31. Tässäkö tää oli?	245
32. Mitä seuraavaksi, Keijo Vilhunen?	253

Prologi

Kaunis kesäaamu alkoi perkeleellisellä jomotuksella. Auringonsäteet olivat polttaneet verhon välistä jo jonkin aikaa, mutta kesikesän lämpö havahdutti hereille raskaasta unesta vasta kymmenen jälkeen.

Silmät räpsähtivät kerrasta auki. Hikinen alaston mies heräsi omaan kuorsaukseensa. Lakana oli jossain vaiheessa yötä kääriytynyt mytyksi jalkopäähän. Tyynyliina oli kuolasta märkä.

Muistikuvat olivat hataria. Vaimoa ei vieressä näkynyt. Todennäköisesti tämä ei ollut saanut nukuttua umpihumalaisen kuorsaavan miehensä vieressä, edelleen tokkurainen pää yritti järkeillä. Ehkä vaimo ei ollut sitä edes yrittänyt. Nukkumaanmenosta hän ei muistanut mitään, mutta saapuminen mökille ei ollut unohtunut. Eivätkä tapahtumat sitä ennen.

Vessan peili näytti koruttoman totuuden. Turpaan oli tullut ja pahasti. Krapulaisen miehen muistiin piirtyi, kuinka tavanomainen sanaharkka oli lopulta päätynyt tilanteeseen, jossa useampi mies oli tullut aggressiivisesti päälle ja saanut miesylivoimalla kaadettua hänet maahan. Sen jälkeen potkuja oli sadellut oikealta ja vasemmalta. Kuiva hiekkatien sora maistui suussa, kun mies oli yrittänyt suojata käsillä päätään.

Onneksi seurueen muutkin jäsenet olivat selvinneet selkäsaunasta ilman hengenlähtöä. Ei sekään välttämättä kaukana olisi ollut. Paikalle oli tarvittu ambulanssia, kun kahakassa mukana ollut kaveri oli iskujen voimasta menettänyt tajuntansa. Sairaalahoitoa vaatinut vamma oli yön tunteina saatu hoidettua siten,

että normaali elämä onnistui jotenkuten. Leikkaus oli edessä myöhemmin. Onneksi kaveri näytti istuvan aamiaispöydässä lähes omana itsenään. Ainakin suu kävi vanhaan malliin.

”Huomenta”, yöllisen hikoilunsa jälkeen pyyhkeeseen kietoutunut mies sanoi tukka pörrössä istahtaessaan aamupalapöytänsä. Äänikin oli näköjään mennyt. Vaimo oli hiljaa. Söi juustoleipää ja katsoi ilmeettömänä eteensä. Puolikireän tunnelman rikkoi onneksi puhelin. Keijo soitti.

”Hyvää huomenta! Mitenkäs siellä on viikonloppu sujunut?”, Vilhunen kyseli uteliaana. Äänestä kuuli, että nousu uuteen päivään oli jo alkanut itäisellä Uudellamaalla.

”No, mitäs tässä. Eipä ihmeitä”, koetti hakatuksi tullut mies sanoa muka reippaalla äänellä.

”Mitäs vaimolle kuuluu?” Vilhunen jatkoi leppoisaa jutusteluaan. Jostain syystä puhelimen äänenvoimakkuus oli aivan liian kovalla, tai sitten kaikki äänet vain tuntuivat korvissa läpitukeviltä.

”Sano sille, että turpaan tuli niin että tukka lähti”, vaimo kiivahti toiselta puolelta pöytää. Ilmeisesti puhelimen äänet tosiaan olivat liian lujalla.

”Ai mitä on tullut? Turpaan? Hahhaaa. Oletteko jätkät saaneet turpaan siellä?” Vilhunen innostui nauraen käheää nauruaan.

Vaihtoehtoja oli tasan kaksi. Kertoa asia niin kuin se on ja ottaa päälle vittuilut. Toinen vaihtoehto oli yrittää mennä pihan puolelle rauhassa puhumaan ja yrittää keksiä joku hätävalhe vaimon väitteille.

Valinta oli helppo. Vaikka rikollinen toiminta ei yhdistänyt kahta puhelimesta puhuvaa miestä, he tunsivat toisensa hyvin. Keijo Vilhusen kusetaminen oli äärettömän vaikeaa, eikä se ainakaan helpottunut, kun vaimo oli mennyt jo sanomaan totuuden. Vilhunen oli taitava lukemaan ihmisiä. Totuus oli pakko kohdata korvasta korvaan. Se oli kuitenkin parempi tehdä ilman muita kuulevia korvia, pihalla seisten.

”Joo, nyt kävi vähän huonosti. Oltiin kaverin kanssa kylillä ja siinä tuli sitten jotain huutelua, minkä jälkeen meille tuli aika pahasti dunkkuun.”

”Miten pahasti?”, Vilhunen kysyi terävästi ja kuulosti yhtäkkiä aivan vesiselvältä.

”No kyllä tässä kaverin piti sairaalassa käydä, ja on tässä itsekin aika jyrän alle jäänyt filis. Onneks hampaat on vielä suussa, mutta fudua tuli niin vitusti eikä siinä ollut mitään tehtävissä. Jotain liivimiehiä kuulemma.”

”Mitä miehiä? Liivimiehiä? Sanoivatko niin?” tentti jatkui yhä tiukempaan sävyyn.

”Jotain sellaista joo”, mies yritti vähätellä sanomisiaan pihanurmikon kutittellessa jalkapohjia.

Jostain syystä puhuminen oli aina helpompaa, kun oli liikkeessä. Pienen naurahduksen oli tarkoitus osoittaa, että kaikki on hyvin, ja nyt voitaisiin palata naureskelemaan tapahtuneelle. Vilhusta ei naurattanut.

”Mä laitan ukot tsekkaamaan tilanteen. Pysykää mökillä!”

”Älkää nyt helvetissä tulko. Tää on ihan fine. Sieltä ajaa useamman tunnin, eikä tässä nyt kukaan ole mitään vailla. Kaikki hyvin.”

Vakuuttelu oli turhaa. Vilhuselle oli pamahtanut työrooli päälle kesken viikonlopun juhlinnan, eikä asialle ollut enää mitään tehtävissä. Enää oli vain kysymys siitä, kuka tulee, milloin tulee ja ennen kaikkea, mitä sitten tapahtuu.

Kaksi tuntia myöhemmin sekin selvisi. Väkivallan uhreiksi joutuneiden tunnelma oli alkanut parin sihijuoman jälkeen parantua, kun ovikello soi. Oven takana oli kaksi miestä. Toinen heistä oli valtavan kokoinen, toinen taas pieni ja jäntevä. Tai ehkä se toinenkaan ei ollut niin erityisen pieni, mutta korston rinnalla normaalimittainenkin muuttui lähes lilliputiksi.

Miehet astuivat sisään ja tervehtivät kohteliaasti muuta seuruetta. Tilanne oli jännittynyt. Tupaan astuneen kaksikon yliasiallinen puhetapa suhteessa ulkonäköön korosti ristiriitaa, etenkin

kun kaikki talossa tiesivät tarkalleen, miksi miehet olivat saapuneet paikalle. Seuraavassa mökissä ei kuulumisia kyseltäisi.

Aamuisen kohmelonsa tasoittanut mies ja hänen yhtä heikossa kunnossa ollut ja vielä pahemmin hakattu kaverinsa lähtivät antamaan ajo-ohjeita. Isoa ja kallista autoa ajoi kolmas mies, joka ei puhunut sanaakaan. Myös korsto ja pikkumies katsoivat keskittyneinä eteensä. Matka ei ollut pitkä, mutta se tuntui siltä.

Lopulta hiljaisuus murtui, kun viimeiset ajo-ohjeet kuultuaan pikkumies käski pysäyttää auton. Ensimmäistä kertaa myös kuski nousi autosta. Melko tavallisen kokoinen arpinaamainen sälli asteli kohti takakonttia ja odotti rauhassa, että sähkökäyttöinen luukku aukesi. Sen jälkeen hän alkoi lasittunein silmin pukea mustia nahkahanskoja käsiinsä.

”Te kaksi voitte mennä tuonne metsään odottamaan. Me koutataan teidät kyytiin tuolta pysäkiltä, kun homma on valmis. Odottakaa sen aikaa metsässä”, pieni jäntevä mies ohjeisti osoittaen kädellään metsän taakse muutaman sadan metrin päähän.

”Ihan oikeesti, ei teidän kyl tarvii. Ihan omaa syytäkin tässä oli, että meille näin kävi”, yritti pahemmin hakatuksi tullut kundi vielä kertaalleen saada värväytyjä kovanaamoja perumaan aikeitaan. Ensimmäistä kertaa pikkumies katsoi tiukasti silmiin näyttäen pienen, mutta sitäkin selkeämmän välähdyksen pimeästä puolestaan.

”Pomo käski, me mennään nyt!”

45 minuuttia myöhemmin kaikki viisi istuivat jälleen isossa kalliissa tila-autossa. Sen verran uteliaisuus oli metsään komenetut miehet voittanut, että he olivat jääneet katselemaan metsikön reunaan, miten projekti eteni. Sehän eteni. Oven auettua sisäänmeno oli tapahtunut sekunneissa, minkä jälkeen kaikki verhot oli laitettu kiinni. Missään ei näkynyt ristin sielua. Ei sivullisia eikä turpakäräjiin osallisia.

”Miten meni?”, kysyi ison kiven takaa kurkkinut ja tahtomattaan koko toiminnan käynnistänyt mies gangstereilta autossa,

kun nämä eivät vaikuttaneet olevan juttutuulella myöskään paluumatkalla.

”Viesti meni perille”, totesi jääkaappiakastimen kokoinen korsto ytimekkäästi. Jatkokysymyksille ei ollut tarvetta.

Koska sivusta seuranneilla ei ollut käyttäytymiskoodi aivan hallussa ja kiitoksen lausuminenkin tuntui jotenkin väärältä, he päättivät vielä kysyä, josko miehet tulisivat ottamaan lonkerot ennen kotimatkaa.

”No, aina kai sitä sen yhden voi ottaa, mutta sitten pitää lähteä. Rouva jäi ruokapöytään odottamaan, kun tuli lähtö.”

* * *

Keijo Vilhunen on suomalaisen alamaailman vaikutusvaltaimpia henkilöitä kautta aikojen. Monen arvion mukaan hän oli jopa *capo di tutti capi* eli italialaista mafiasanastoa lainaten: ”päälliköiden päällikkö.” Asemastaan huolimatta hän ei ole samalla tavalla kaiken kansan tuntema rikollinen kuin vaikkapa Volvo Markkanen tai Janne ”Nacci” Tranberg. Ilman loputtomalta tuntuvia oikeuskäsittelyjä Jari Aarnion kanssa ei tavallinen kansalainen edes välttämättä yhdistäisi hänen nimeään rikollisuuteen.

Sitä Vilhunen halusikin: vedellä naruista ja tehdä poikkeuksellisen suuria huumerikoksia, mutta liittää samalla tavoittamattomissa tutkan alapuolella. Juuri näistä lähtökohdista syntyy kirjan mielenkiintoinen asetelma. Kuka on mystinen Keijo Vilhunen?

Alussa kerrottu tilanne on hyvä esimerkki rikollisjohtajan normaalista työpäivästä uransa huipulla. Lempinimellä ”Keke” alamaailmassa tunnettu Vilhunen sai tarvittaessa miehet liikelle muutamassa minuutissa vaikka kesken ruokailun.

Vilhunen ei missään vaiheessa tämän kirjanprojektin aikana puhu väkivallasta ja huumebisneksistä ihannoivaan tai vähät-

televään sävyyn. Hänen mielestään ei pidä luoda sellaista kuvaa, että gangsterielämä olisi hienoa ja tavoiteltavaa.

Olen samaa mieltä, mutta pidän tärkeänä, että myös ammattirikollisuuden raakuutta käsitellään kaunistelematta. Vaikka Vilhunen itse ei ampuisikaan polvilumpioita rikki, hän on asemassaan ollut vaikuttamassa moniin koviin ihmiskohtaloihin.

Jari Aarnion puolustusasianajaja Riitta Leppiniemi syytti Volkan Ünsalin murhaoikeudenkäynnin yhteydessä marraskuussa 2021 Vilhusen puolustusta siitä, että se on pyrkinyt brändäämään kovan luokan ammattirikollista isoisäikäiseksi rauhanmieheksi.

Minä en ole brändäämässä Vilhusta mihinkään suuntaan. Hänen poikkeuksellisen elämäntarinansa kirjoittajana minulla on erityinen vastuu siitä, että Keijo Vilhusesta syntyvä kuva on mahdollisimman totuudenmukainen. Sellainen, jollaisena minä sen olen nähnyt. Tämä on ollut lähtökohtani ensimmäisestä päivästä alkaen, kun työhöni tartuin. Tein asian selväksi myös Vilhuselle Jokelan vankilan tapaamishuoneessa sateisena syksyisenä iltapäivänä 2020, kun tapasin hänet ensimmäisen kerran.

Halusin saada täydet vapaudet tutkia miehen elämää niin kuin itse parhaaksi näen. Olen käynyt useita keskusteluja niin hänen entisen vaimonsa, lastensa kuin sisarensa kanssa, jotka myös pääsevät tässä kirjassa ääneen. Olen puhunut Vilhusen läheisille ystäville ja tavannut paatuneita ammattirikollisia. Niin ikään olen käynyt kymmeniä keskusteluja toimittajien ja viranomaisten kanssa. Osa heistä ei ole halunnut esiintyä omalla nimellään, jolloin olen erityisen tarkasti puntaroinut heidän motiivejaan.

Kirjaa tehdessäni olen lukenut useita rikollisuuteen liittyviä kirjoja sekä käyttänyt lukuisia uutislähteitä. Olen myös tutkinut satoja sivuja oikeuden pöytäkirjoja sekä muita virallisia dokumentteja. Ennen kaikkea olen näiden puolentoista vuoden aikana keskustellut pitkälle toista sataa tuntia Keijo Vilhusen kanssa. Olemme pitäneet Skype-kokouksia, tavanneet kasvotusten ja puhuneet puhelimesta.

Lopulta tämä teos on minun näkemykseni siitä, mikä alamaailman kuninkaaksi tituleerattu Keijo Vilhunen on miehiään. Miten hän ajautui rikolliselle tielle ja miten hän onnistui nousemaan asemaansa? Minkälaista ylipäätään on huippurikollisen elämä alamaailman altaan syvimmissä päässä? Moni rikollinen on kertonut tarinansa, mutta Vilhunen oli rikollisessa nokkimisjärjestyksessä omaa luokkaansa.

Tuon kirjassa myös merkittävää lisätietoa hätkähdyttäneeseen, suomalaisessa rikoshistoriassa täysin poikkeukselliseen Vilhusen yhteistyöhön huumepoliisin päällikön Jari Aarnion kanssa. Se tuntuu olevan kysymys, joka lähes jokaista jututtamaani henkilöä ainakin jossain muodossa askarruttaa.

Yllätyin, miten paljon Vilhunen oli valmis puhumaan asiasta. Olin varautunut kuulemaan jotakin, mutta lopulta puheet olivat niin hurjia, että ne muuttivat osaltaan tämän kirjan pelkästä perinteisestä elämäkerrasta vielä laajempaan kontekstiin, jossa omakin roolini toimittajana korostui.

En voi luvata, että saan kaikelta osin totuuden irti Vilhusesta. Koska kirjan kohde on kovapintainen ammattirikollinen, hänen puheisiinsa on suhtauduttava kriittisesti. Juuri siksi pyrin tekemään mahdollisimman tarkkaa journalistista työtä ja läpivalaisemaan asioita monesta lähteestä, mikäli se suinkin on mahdollista.

Tässä luvussa kerrottu tositapahtumiin perustuva episodi kuvaa alamaailman sovittelijaksikin kutsutun Keijo Vilhusen pimeää puolta, mutta myös hänen arvojaan. Myöhemmin kävi ilmi, että ammattilaisten kostoiskun kohteeksi joutuneet miehet eivät olleet liivijengiläisiä. Sitä Vilhunen tai teon suorittaneet gangsterit eivät tienneet.

Vanhan liiton ammattirikolliset eivät hyökkää kadulla satunnaisten ihmisten kimppuun. Vilhusekin käskyn aiheutti tieto – tai tässä tapauksessa luulo – siitä, että läheinen ihminen oli joutunut ammattirikollisten pahoinpitelemäksi pienen sanaharkan

jälkeen. Vilhusen ajattelussa se oikeutti teon. Niin metsä vastaa kuin sinne huudetaan.

Jokaisen kirjaa lukevan on syytä miettiä, kannattaako kohdalle sattuneen baaritappelon melskeissä uhota liivijengeillä tai muutenkaan liittyä millään muotoa rikolliseen toimintaan.

Tiedän tämän kirjaprojektin ajalta myös tapauksen, jossa eräs Vilhuselle läheinen ihminen joutui törkeän ryöstön kohteeksi. Vaikka Vilhusen mahti alamaailmassa ei enää olekaan entisensä, hänellä olisi varmasti edelleen kontaktit hoitaa asia kovemman käden kautta. Koska ryöstön tehneet olivat nuoria miehiä ilman linkkiä vakavampaan rikollisuuteen, hän tyytyi harmittelemaan tapahtunutta.

Luulen, että ryöstön tehneet nuorukaiset nukkuisivat yönsä huonommin, jos olisivat tienneet, kenet ryöstönsä kohteeksi valitsivat. Olkoon tämäkin opiksi kaikille lukijoille: koskaan ei voi tietää, kenen vaimolle näyttää keskisormea liikennevaloissa tai kenen lapselta varastaa puhelimen. Ehkä parempi on jättää tekemättä, niin ei tarvitsekaan miettiä.

Kirjan tärkein viesti kiteytyy kuitenkin näihin Keijo Vilhusen sanoihin, joilla rikollisen maailman mittakaavassa kaiken mahdollisen saavuttanut ja aikansa pelätyin rikollisjohtaja kiteyttää elämänsä rikollisena:

”Paska reitti tää on elämässä.”

Helsingissä 10.3.2022

Aki Linnanahde

I OSA

”Isä oli viimeinen auktoriteetti. Kun hän kuoli, en kokenut olevani vastuussa kenellekään, vaan annoin mennä.”

I.

Äiti ja isä

Keijo Kauko Olavi Vilhunen rääkäisi ensimmäisen kerran Espoossa 2. huhtikuuta vuonna 1960. Pitkän pimeän talven jälkeen aurinko antoi siniseltä taivaalta valoa ja hieman jo lämpöäkin. Keijo oli odotettu ja toivottu lapsi.

Vuonna 1939 syntynyt äiti Hillevi ja kaksi vuotta vanhempi isä Reino olivat tavanneet toisensa 1950-luvun hengen mukaisesti Liperin lavalla Pohjois-Karjalassa. Hillevi oli muuttanut kotiseudultaan Helsinkiin jo kolmetoistavuotiaana tekemään lastenhoitajan työtä. Siitä huolimatta etenkin kesäisin hän pyrki matkustamaan Pohjois-Karjalan tuttuihin maisemiin niin usein kuin mahdollista.

Eräänä kesänä loputtoman pitkältä tuntuvaa junamatkaa tehdessään Hillevi odotti kovasti tuttujen näkemistä. Hän ei kuitenkaan osannut vielä arvata, millainen kohtalo häntä tällä reissulla odotti. Kaunis Hillevi käänsi välittömästi Reinon pään paitsi kaudellaan myös sujuvalla, tiukan harjoittelun tuloksena tulleella tanssitaidollaan. Lempä roihahti Reinon rinnassa. Hillevinkin oli vaikea vastustaa tyylikkäästi pukeutunutta ja hyväkäytöksistä nuorta miestä. Ilta päättyi pussailuun matalan rakennuksen seinustaa vasten valoisan kesäyön leppeässä tuulessa, näin vanhemmat ovat kertoneet.

Ensitapaamisen jälkeen kesä jatkui tiiviin yhdessäolon merkeissä, kunnes arki tuli vastaan. Henkisesti etäisyys Liperistä

Helsinkiin oli 1950-luvun puolenvälin Suomessa paljon enemmän kuin 450 kilometriä, mutta jo pelkästään fyysinen etäisyys asetti suhteen jatkumiselle haasteensa.

Ei auttanut Reinon mikään muu kuin tarttua kynään, ettei rakkauden liekki pääsisi sammumaan. Aivan Pentti Holapan kaltaiseksi runoilijaksi hänestä ei ollut, vaikka mies parhaansa tekikin. Kesän kääntyessä syksyyn kuuma romanssi alkoi hiipua kirje kirjeeltä, kunnes Hillevi lopulta totesi, ettei edellytyksiä vakavammalle suhteelle ollut.

Nuoret jatkoivat elämäänsä omilla tahoillaan, kunnes pari vuotta myöhemmin, keväällä 1959, sattuma puuttui uudelleen peliin. Hillevi oli jatkanut tanssiharrastustaan Helsingissä ja päätynyt tanssinopettajaksi Åke Blomqvistin tanssikouluun Tampereelle. Matka Tampereelta kotiseudulle Joensuuhun kulki Helsingin rautatieaseman kautta, josta samaan junaan hyppäsi Helsingin teknillisen opiston pääsykokeista tulossa ollut Reino.

Teini-ikäisten elämä oli muuttunut nuorten aikuisten arjeksi. Pitkän junamatkan aikana oli aikaa päivittää kuulumisia. Moni asia oli muuttunut, mutta myös vanhat tunteet alkoivat nousta pintaan. Selvän suunnan elämälleen löytänyt Reino alkoi Hillevin silmissä olla aviomiesainesta. Hillevi oli itsekin aikuistunut, ja kuten tuohon aikaan oli tapana, alkanut kahdenkymmenen ikävuoden kynnyksellä miettiä perheen perustamista.

Karjalan havumetsien siintäessä Reino Vilhunen tajusi, että kolmatta tilaisuutta ei todennäköisesti enää tulisi. Hetki oli tässä ja nyt. Oli toimittava. Reino keräsi kaiken rohkeutensa ja totesi niin pontevasti kuin kykeni:

”Minä voin muuttaa Tampereelle. Mennään kihloihin.”

Mitäpä siinä sen enempiä jahkailemaan, kun jo aiemmin hyväksi huomattu, muutaman vuoden vanhentunut ja opis-kelemaan suuntaava mies noin suoraan asiaan ilmaisi. Kihlat hankittiin samana keväänä vuonna 1959 ja häitä tanssittiin jo juhannuksena.

Tästä yhdeksän kuukauden kuluttua, keväällä 1960, nuorenparin rakkaus sai täyttymyksensä pienen pojan muodossa. Keijonimi tuli pienokaiselle äidin puolelta, kun taas Olavi oli kulkenut Vilhusen suvussa jo edelliseltä vuosisadalta lähtien.

Reino ja Hillevi olivat sodan lapsia. Heidän vanhempansa, Aune ja Eero Reinon puolelta sekä Aino ja Kalle Hillevin puolelta, olivat selvinneet sodasta hengissä, vaikka Hillevin isän kyyräpäästä jouduttiinkin poistamaan kranaatinsirpaleita vielä vuosikymmenten päästä. Monelle oli käynyt pahemmin taisteiluissa ylivoimaista Neuvostoliittoa vastaan. Jatko- ja talvisodassa menehtyi yhteensä 96 000 suomalaista eli noin 2,5 prosenttia väestöstä.

Kaikkiin sodasta selvinneisiin sotakokemukset jättivät jonkinlaisen pysyvän jäljen. Helppoa ei ollut kotirintamallakaan pelon ja kauhun keskellä. Reinon ja Hillevin vanhemmat, kuten suurin osa suomalaisista, pystyivät jatkamaan normaalia elämää raskaiden sotakorvausten kurittamassa maassa niukkuuden keskellä, mutta traagisempiakin kohtaloita Suomessa riitti. Jotkut rintamalla olleet miehet olivat jääneet vakavaan huumeekoukkuun, vielä useampi oli alkoholisoitunut tai yksinkertaisesti seonnut.

Työkykyiset sodasta selvinneet ihmiset rakensivat sodan runtelemaa isänmaataan tekemällä pitkää päivää. Urakkaan osallistuivat myös lapset, jotka rehkivät jo hyvin nuorina raskaissa metsä- ja peltotöissä sekä hoitivat nuorempia sisaruksia. Kaiken tämän keskellä aikuiset koettivat parhaan kykynsä mukaan kasvattaa lapsensa, jotka nämäkin olivat kasvaneet seuraten sotautuisia sen aikaisista tiedotusvälineistä ja havainneet omien vanhempiensa jatkuvan pelon. Sen olivat vaistonneet myös Hillevi ja Reino.

Kuluttava arki ei jättänyt monelle voimia tavoitella kuuta tai vaalta, eikä se kuulunut muutenkaan tuon ajan arvoihin. Reino Vilhusen isä Eero oli kuitenkin toista maata. Rakennusyrittäjänä hän halusi luoda perheelleen paremman elintason. Pitkää päivää

paiskinut Eero kuitenkin menehtyi traagisesti vajaa kymmenen vuotta sodan päättymisestä vuonna 1953, kun korttipelin tappiota kuohahtanut vastapeluri puukotti miehen hengiltä. Reino oli tapahtumien aikaan elokuvissa, josta hänet äkkiä haettiin isänsä avuksi. Mitään ei ollut kuitenkaan tehtävissä.

Isän yllättävä kuolema tarkoitti, että Reinon piti jo kuusitoista-vuotiaana ottaa kapeille harteilleen vastuu perheen toimeentulosta, yhdessä äidin kanssa. Sellainen oli ajanriento: vastuu periytyi lapsikatraan vanhimmalle. Isää jäivät kaipaamaan myös neljä muuta veljeä ja sisar. Nuorin veljistä oli vasta kaksivuotias.

Näistä lähtökohdista Reino Vilhunen, Keijon isä, lähti rakentamaan omaa elämäänsä. Ymmärrettävästi Liperin lapsuuskodista ei jäänyt pesämunaa, jonka varaan Reino ja Hillevi Vilhunen olisivat voineet alkaa rakentaa oman perheensä arkea. Kaikki piti tehdä omin käsin.

Ensimmäinen yhteinen vuokratyö löytyi kauniista valkeasta mansardikattoisesta vuokratalosta melko harvaan asutun Espoon Tuomarilasta, jonka perhe jakoi yhdessä toisen perheen kanssa. Pihapiirin idylliin kuului paljon marjapensaita ja omenapuita. Nykyajan mukavuuksia talosta ei löytynyt. Kovilla pakkasillakin vessakäynnit hoituivat ulkokuuressa.

Reino Vilhusen päivät venyivät pitkiksi, kun hän opiskelujen ohella toi perheelleen leivän pöytään tekemällä rakennustöitä. Omalta isältä periytyneet yritteliäät arvot yhdistettynä omiin elämäkokemuksiin auttoivat jaksamaan. Rakennusmestarin pape-reiden turvin oli mahdollista luoda jotain parempaa.

Luonnollisesti Reinon kiireet kuormittivat myös Hilleviä, joka jäi pienen Keijon kanssa kotiin pyörittämään arkea. Yritteliäänä ihmisenä Hillevi oli sitoutunut kantamaan oman osansa perheen puolesta eikä kokenut vauvan kakkapyllyn pesemistä erityisen raskaaksi. Ruuhkavuosien keskellä hän ymmärsi hyvin, että yhteistä aikaa miehen kanssa ei liikaa ollut jaettavaksi. Hyvä kun Reino ehti edes vauvan kanssa hetken leikkiä työkiireidensä

keskellä. 1960-luvun Suomessa tämänkaltainen työnjako ei ollut epätavallista.

Aivan Vilhusten Tuomarilan kodin takana, muutaman sadan metrin päässä, oli aikansa suurin tietyömaa, jonka räjäytykset tuntuivat Vilhusillakin. Vielä tuolloin Tarvontienä tunnetun Suomen ensimmäisen moottoritien työt tehtiin osaksi niin sanottuina työttömyystöinä. Työttömät miehet määrättiin pitkien matkojen päästäkin rakentamaan uutta tietä.

Monella tienrakentajalla pieni palkka hupeni viinaan, vaikka tarkoitus oli saada jotain kerätyksi myös kotiin viemisiksi. Pienissä parakeissa asuneita, humalapäissään räyhääviä raskaan työn raatajia näkyi säännöllisesti Vilhusten kotikulmilla. Nykyään Turunväylänä tunnetun tien ensimmäinen pätkä Helsingin Munkkiniemestä Kehä III:lle valmistui loppuvuodesta 1962.

Teollisuuden pyörät pyörivät yhä kiivaammin, ja usein työt maaseudulla vaihtuivat tehdastyöksi. Kaupunkeihin tarvittiin nopeasti lisää asuntoja ja keskustojen liepeille syntyi kokonaan uusia asuinalueita, lähiöitä, mikä tarkoitti töitä Reino Vilhuselle ja monelle muulle sen ajan rakennustaitoiselle miehelle.

Onneksi Hillevi oli nuoresta iästään huolimatta ehtinyt jo työkseen hoitaa lapsia eikä elämä kiltiksi osoittautuneen vauvan kanssa käynyt liian raskaaksi. Keijo oppi jo nuorena olemaan omatoiminen. Äidin mentyä töihin nelivuotias pikkupoika kulki jo yksin matkan tarhaan.

Keijon pikkusisko syntyi vasta yksitoista vuotta myöhemmin, joten Keijon ja äidin suhteesta muodostui erityinen. Kiltille ja poikkeuksellisen herkälle Keijolle äidin sana oli pitkään laki, eikä kovan rikollisen elämän myöhemmin valinnut Keijo asettunut koskaan äitiään vastaan hurjimpinakaan aikoinaan. Päinvastoin. Keijo kunnioitti suuresti äitiään ja pyrki auttamaan häntä aina, kun mahdollista.

2.

Isänsä poika

1960-luvun Suomessa lapsia kasvatettiin kurissa ja nuhteessa. ”Joka kuritta kasvattaa, se kunniatta kuolee”, oli monessa kodissa vallitseva kasvatusero. Lapsen ruumiillinen kurittaminen kiellettiin Suomessa lailla vuonna 1983, toisena valtiona maailmassa Ruotsin jälkeen.

Vilhusillakaan ei tehty kovasta kasvatuserosta poikkeusta. Huonosta käytöksestä seurasi selkäsauna. Vaikka Hillevikin oli tarvittaessa tiukka pitämään jöötä, hänelle lankesi useimmiten lohduttajan rooli isän antaman rangaistuksen jälkeen. Peruskilteä, joskin aikaansaavaa Keijoa ei tarvinnut kovin usein näin rajusti rangaista. Se lienee ollut myös sen aikaisen kasvatuseron periaate: uhka kivusta, jos ei tottele. 2020-luvulla kasvatuseron ammattilaiset kautta linjan pitävät ajattelua kieroutuneena ja suorastaan haitallisena.

Keijolle rakkaita lapsuusmuistoja ovat yhteiset ajomatkat sukulaisten luo Liperiin. Siellä vierähti koko kesä ulkona leikkien ja maalaistunnelmasta nauttien. Karjalasta muodostui Keijolle tärkeä paikka jo pienenä. Yhä edelleen Karjalan mäntyjen näkeminen saa paineet laskemaan alas, kuten myös paikallinen leppoisuus kuuloinen puhetyyli ja yleinen vieraanvaraisuus.

Karjalainen keittiökin on miehelle rakas. Muikut, karjalanpaisti ja karjalanpiirakat ovat kulkeneet mukana jo 1960-luvulta lähtien. Vilhunen on rypyttänyt elämässään tuhansia karjalanpiirakoita. Varsinainen innostus ruoanlaittoon syntyi 1990-luvulla Sörnäisten vankilassa, kun Vilhunen sai syntymäpäivälahjaksi *Otavan suuren keittokirjan*.

Tämän kirja-projektin aikana kävi selväksi, että mies todella viihtyy keittiössä. Jokelassa lusiessaan hän leipoi lähes päivittäin korvapuusteja itsensä ja muiden vankien iloksi. Taisipa tuore pulla maistua vartijoillekin. Keväällä Sulkavan avovankilassa saattoi valmistua hernekeitto, jonka herneitä Vilhunen oli liotannut yön yli. Oman elämänsä mestarikokki lisäsi sekaan vielä savupotkaa tuomaan makua. Omiksi bravuureikseen Vilhunen mainitsee lasagnen ja kalakeiton.

Lapsena keittiöhommot olivat äidin vastuulla, eikä niihin ollut Keijolla juuri asiaa. Miellyttäviä lapsuusmuistoja miettiessä esiin nousevat nopeasti tietyt maut sekä yhteiset hetket isän kanssa. Useimmiten ne liittyivät jotenkin isän töihin.

”Muistan aina hämmästelleeni, kuinka ripeä isä oli syömään. Minä en ollut ehtinyt kunnolla edes aloittaa lihapiirakan syömistä, kun isä oli samassa ajassa jo syönyt, polttanut nortin ja melkein ryyständy kahvikupinkin tyhjäksi. Omassa mukissani kakaao ei ollut vielä ehtinyt edes jäähtyä”, Keijo muistelee yhteisiä hetkiä toiminnan mieheksi tiedetyn isänsä kanssa.

Äidille alkoi käydä melko varhain selväksi, että isä ja poika muistuttavat luonteeltaan toisiaan – hyvässä ja pahassa. Molempien kunnianhimon vastapainona oli suunnaton jääräpäisyys. Kun Reino Vilhunen sai jotain päähänsä, hän sen myös toteutti, oli siinä järkeä tai ei. Samoja piirteitä ilmeni Keijossa jo nuorena.

”Kun päätös on tehty, maalia kohti mennään rynnimällä kuin 1980-luvun brittifutiksessa eikä kauniisti peippaillen. Tärkeintä on survoa maali vaikka väkisin”, kuvailee Vilhunen omaa jo nuorena puhjennutta mentaliteettiaan.

Keijo peri isältään myös hyvät sosiaaliset taidot. Vaikka molemmat miehet viihtyvät yksinäänkin, heillä oli niin halutessaan jokin erityinen kyky saada ihmiset ympärillään viihtymään ja lopulta toimimaan haluamallaan tavalla.

Nuorena isänsä menettänyt Reino oli lapsikatraan vanhimpaina oppinut jo teini-iässä ratkomaan ongelmia ja huolehtimaan

perheestä. Vielä aikuisenakin Reinon veljet olivat valmiita hyp-
päämään vaikka kaivoon Reinon perässä. Niin esikuvallinen ja
karismaattinen hän oli.

Kovan ahkeroinnin tuloksena Helsingin teknillisestä opistosta
rakennusmestarin paperit opiskellut ja pian sen jälkeen oman ra-
kennusalan yrityksen perustanut Reino pyrki aina huolehtimaan
heikommassa asemassa olevista. Yrityksessä olikin töissä omia
sukulaisia ja kavereita, mutta myös työttömänä olevia miehiä, joi-
den Reino uskoi antavan parastaan, kun heille antoi mahdolli-
suuden. Näin ei valitettavasti aina ollut. Monesti yrittäjä joutui
pettymään, kun juopottelun vuoksi rokulipäivää viettäneet työ-
miehet eivät ilmestyneet sovitusti työmaille. Aina sana ei pitänyt
edes omilla veljillä.

Keijokin muistaa olleensa mukana, kun kadonneita työmie-
hiä etsittiin työmaille pitkin Espoota. Myöhemmin Reino koetti
ratkaista ongelman majoittamalla heitä kotinsa alakertaan.

Samoja arvoja vaali rikollisuransa kovimpina hetkinä Keijo Vil-
hunenkin. Elämässään väärille teille ajautuneet miehet saivat yl-
leen liivit ja ympärilleen kerhoveljet, jotka pitivät heidän puoliaan.

Kolmas isä-Reinoa ja Keijoa yhdistävä tekijä oli äärimmäinen
kilpailuhenkisyys. Keihäänheitto oli koko suvun yhteinen juttu,
ja kun Reino veljineen kokoontui yhteen, ei yleensä mennyt pit-
kään, kun alkoi kisailu siitä, kuka heittää keppiä pisimmälle. Eri-
tyisesti Reinon sydäntä lähellä oli vuoden 1948 olympiavoittaja
Tapio Rautavaara. Tummalla matalalla äänellään myös levylau-
lajana hurmannut Tapsa oli elänyt kovan elämän, eikä kansan-
mies sylkenyt kuppiin. Rautavaaran lauluihin monet sanoitukset
kirjoittanut, itse enemmänkin kuplettilaulujana levyttänyt Reino
”Repe” Helismaa kuului niin ikään Reinon suosikkeihin.

”Meksikon pikajunasta” tuttu *Meille tehkää mitä vain mutt’
naiset säästäkää.* / *Muuten teistä kehno muisto jää* kääntyi Reinon
suussa muotoon: ”Mulle tehkää mitä vain, mut talo säästäkää.
Muuten teistä kehno muisto jää.”

Jo pikkupoikana isojen sukulaismiesten kisoihin mukaan päässyt Keijo osoitti nopeasti liikunnallisia lahjoja. Hieman varuttuaan hänen roolinsa olikin edustaa perhettä, jos Reino itse ei pärjännyt vieraille. Pohjat olivat vankat, sillä 1960-luvun lapsia eivät vanhemmat kuskanneet kouluun ja harrastuksiin. Sanaa hyötyliikunta ei ollut vielä keksittykään, vaikka kaikki matkat kuljettiin polkupyörillä tai juosten.

Keijon parhaat saavutukset urheilussa ovat juoksusta ja hiihdosta. Pitkät jalat ja sisukas luonne vauhdittivat jopa koulun ennätykseen tuhannen metrin juoksussa. Palkintoja tuli myös Espoon IF:n kilpailuissa, vaikka sen mittavampaa kansallista menestystä ei urheilevalle nuorukaiselle koskaan tullut.

Keijon ehdoton lapsuuden urheilusankari oli vuonna 1971 Helsingissä kotiyleisön edessä EM-kultaa vitosella ja kympillä juossut Juha Väättäinen. Kovasta harjoittelustaan askeettisissa oloissa tunnettu ”Julma-Juha” oli juuri sitä, mitä 11-vuotias sinikäs lapsi ihaili: karski periksiantamaton sisupussi, joka hammasta purren ja keinoja kaihtamatta pystyi löytämään itsestään vielä yhden vaihteen lisää, kun kilpailu oli kovimmillaan. Väättäinen vihasi häviämistä yli kaiken, ihan niin kuin Keijokin.

Sen sijaan vielä kovemman 1970-luvun juoksijasankarin, ne-linkertaisen olympiakultamitalistin Lasse Virénin sipsuttava askel ja herrasmiesmäisempi tyyli ei niinkään puhutellut nuorta Vilhusta.

Keihäänheitossa Vilhusen esikuva oli 1964 Tokion olympialaisissa kultaa heittänyt Pauli Nevala, joka kilpaveljensä Jorma Kinnusen tavoin uskalsi tarvittaessa taistella urheilumaailman auktoriteetteja vastaan.

Grankulla IFK:n riveissä kovakuntoinen Keijo harrasti jalkapalloa. Tatsi palloon ei ollut sametinpehmeä, mutta kovana työmyyränä hän koki olevansa tärkeä osa joukkuetta raataessaan keskikentällä. Kovassa nosteessa pääkaupunkiseudulla ollut jääkiekko kuului myös talviharrastuksiin Tuomarilan kentällä.

Liikunnallisesta elämäntavasta huolimatta tupakka alkoi pysyä Keijon suupielissä jo kymmenvuotiaasta. Marlboro-mies oli ratsastanut lastenkin mieliin mainoksissa ja näyttänyt uljasta maskuliinisuuttaan palava rööki hampaiden välissä.

”Kerran oltiin Keken kodin lähellä kaltseilla röökillä, kun Reimon auton valot osuivat meihin ja saatiin tupenrapinat. Reino oli tiukka mies, mutta asiallinen”, muistelee lapsuudenkaveri 1970-luvun alun aikoja.

Isä-Reino oli kova polttamaan norttia, ja isän takin taskusta löytyvillä savukkeilla olikin hyvä harjoitella isoksi pojaksi kasvamista kulmakunnan muiden pojanviikareiden kanssa. Ostaminenkaan ei ollut hankalaa, sillä tupakkatuotteiden myyminen alle 16-vuotiaille kiellettiin eduskunnan päätöksellä vasta vuonna 1976. Vilhunen ei ole päässyt huonosta tavasta eroon vieläkään. Röökiä palaa helposti askillinen päivässä, monesti kaksikin. Myös sätkäpaperi pyörii jatkuvasti Vilhusen käsissä.

Koltokset ja pienet rötökset alkoivat astua elämään jo varhain. Yksitoistavuotiaana Keijo varasti pari vuotta nuoremman, sittemmin niin ikään rikolliseen elämään ajautuneen lapsuudenkaverinsa kanssa Pappa-Tunturin, jossa ei ollut kilpiä. Polttoaineen loputtua kaksikko oli Kauniaisissa muka muina aikamiehinä tankkaamassa mopoa, kun paikalle osui poliisipartio, ilmeisesti jonkun soittamana.

Vilhunen pojalla ei kuitenkaan mennyt sormi suuhun. Poika lähti partion huomattuaan työntämään mopoa ja valehteli poliisille aivan pokkana, että mopo oli jo ollut huoltoasemalla. Lisäkysymyksiin molemmat nuoret pitkäkyntiset vastailivat niukasti. Puhuminen on hopeaa, vaikeneminen kultaa. Sen sittemmin sa-toja tunteja kuulusteluissa istuneet rikolliset saivat myöhemmin huomata.

Ensimmäisen känninsä Keijo joi kaksitoistavuotiaana. Arskan isältä viety kossupullo kiersi ringissä Tuomarilan koulun takana ilman blandista. Raaka viina maistui lapsen suussa väke-

välttä, mutta jo muutaman kulauksen jälkeen tuli jännä, jotenkin kevyt olotila. Koulun keinuista kuului rehvakas huuto, kun päänsä pyörälle saaneet esiteini-ikäiset ottivat ensituntumaa kuningat alkoholiiin.

Vilhunen ei jäänyt kannikokeilusta kiinni vanhemmilleen, mutta Arskan isältä kadonnut pullo ei jäänyt huomaamatta. Arska otti rangaistuksen vastaan muiden nimiä mainitsematta.

Tästä alkoi Vilhusen säännöllinen läträys alkoholin kanssa. Nuori poika oli päässyt kiinni uuteen kiehtovaan maailmaan, joka kiehtoi kovasti. Kalastusreissut Espoonjoella alkoivat sujua yhä useammin kaljoittelun merkeissä. Tuttavapiiriin löytyi muita samanhenkisiä poikia.

Kun kaverit näyttivät olevan kaikki kaikessa eikä koulukäynti tuntunut maistuvan, Reino Vilhunen määräsi poikansa apuhommiin rakennuksille. Koulusta annettu pakkoloma oli viimeinen niitti isälle, joka pisti poikansa putsamaan nauvoja.

”Tässä on tulevaisuus, jos ei koulu maistu”, tokaisi isä-Vilhunen pojalleen ja laittoi tämän vielä työpäivän päätteeksi kävelemään kymmenen kilometrin matkan kotiin. Hyvästä taroituksesta huolimatta koulunkäynti ei alkanut maistua yhtään paremmalta, päinvastoin. Asia synnytti jatkuvaa eripuraa koulut käyneen isän ja pulpetissa lorvailleen pojan välille.

E erityisen hankalia Keijolle olivat kielet. Englannista arvosanojen sarake oli täynnä nelosia paria hassua vitosta lukuun ottamatta. Ruotsista ei löytynyt niitä hassuja vitosiakaan, ja kesät menivät kielistä tulleiden ehtojen kanssa pakertaen. Isä osti Keijolle jopa kalliin, viimeisintä elektroniikkaa olevan laitteen, johon oli mahdollista lukea ääneen englantia. Mikään ei kuitenkaan tuntunut tarttuvan kovaan kalloon. Vilhusilla korostettiin opiskelun merkitystä, mutta vilkkaan ja omapäisen Keijon kanssa mikään ei auttanut. Kohtalona oli jäädä kaksi kertaa luokalle.

Kaikkein vahvimpia kouluaineita olivat liikunta ja käsityöt, joista Keijo suoriutui arvosanoilla yhdeksän. Lukuaineista his-

toria ja kansantaloustiede olivat vahvimpia. Keskikoulun viimeisellä luokalla geometriasta ja trigonometriasta on todistuksessa jopa ysit. Oppikoulun viimeisinä vuosina lukuaineiden keskiarvo oli kuitenkin vain kutosen paikkeilla. Niinpä täysipäiväinen työskentely isän rakennuksilla alkoi jo 16-vuotiaana.

Sitä ennen kokemusta rakennustöistä oli kuitenkin ehtinyt karttua monen kesän verran. Reino Vilhunen oli hyvä organisoimaan mutta huono opettamaan, varsinkin omaa poikaansa, jolle ei muutenkaan passannut antaa liikaa eteen, etteivät muut rakennusmiehet päässeet syyttämään suosimisesta.

Keijo joutui oppimaan monet hommat kovimman kautta. ”Nelosen naulat” alkoivat kuitenkin löytyä vähitellen, ja selvästi kouluhommia paremmin rakennustöissä viihtynyt poika eteni vähitellen muurarin apuriksi ja alkoi saada vaativampia rakennustöitä. Rappaaminen ja kallioporaaminenkin alkoivat luonnistua.

Pitkän päivän päätteeksi isä-Reino jatkoi työpäiväänsä kotona. Yhä useammin seuraavan päivän töiden suunnittelu sujui alkoholin voimalla. Tärkeintä oli, että miehet eivät seiso työmailla turhanpantteina, vaan että asioita tehdään porrastetusti erilaisia työvaiheita yhteen sovittaen. Viivan alle jäi rahaa vain, jos urakat sai hoidettua nopeasti maaliin.

”Työt tehdään aina nopeammin kuin muut”, muistaa Keijo isänsä opettaneen.

Näistä isältä perityistä ja opitusta taidoista Vilhunen on varmasti hyötynyt myöhemmin rikoksia suunnitellessaan.